

Osloskolen

Årsrapport 2021

Vold og trusselhendelser mot ansatte

Innhold

Innledning	3
Definisjoner	3
System for innrapportering.....	4
Hendelser mot ansatte - statistikk	4
Tabell: Utvikling i antall registrerte hendelser mot ansatte over en femårs periode	5
Nøkkeltall om hendelser mot ansatte	6
Tabell: Hendelser mot ansatte i ordinær skole	6
Tabell: Hendelser mot ansatte i byomfattende spesialgrupper på grunnskolenivå og spesialgrupper i videregående skole (tilrettelagt opplæring)	6
Tabell: Hendelser mot ansatte i spesialskoler	6
Større satsninger i Utdanningsetaten i 2021	7
Utdanningsetatens og skolens HMS-system for arbeid med forebygging, håndtering og oppfølging.....	8

Innledning

Utdanningsetaten (UDE) utarbeider en årlig oversikt over hendelser knyttet til vold og trusler mot ansatte i Osloskolen. Rapporten om vold og trusler mot ansatte er basert på ansattes egenrapportering i Oslo kommunes HR-system. Hensikten med rapporteringen er å sikre god oppfølging av ansatte og elever, oversikt over antall hendelser samt iverksette forebyggende tiltak. Dette er en del av skolens egne HMS-system.

Det er viktig for Utdanningsetaten at ansatte som opplever vold og trusler rapporterer det, og at alle ansatte opplever støtte når de kommer i situasjoner der elever utagerer med vold og trusler.

I 2021 var det 1176 ansatte som rapporterte om en eller annen form for vold eller trusler, sammenlignet med 2020 da det var 1177 ansatte. Det er totalt registrert 3576 vold og trusselhendelser mot ansatte i Utdanningsetaten i 2021, sammenlignet med 3099 hendelser i 2020. Dette er en økning på 477 hendelser i forhold til 2020 og en nedgang på 1264 siden 2019.

I 2021 var det 134 skoler som hadde registrert en eller flere hendelser mot ansatte, i 2020 var det 135 skoler. I 2021 var det omtrent 1/4 av alle meldte hendelser fra en spesialskole for elever med utfordringer innen autismspekteret.

Det er den ansatte selv som gjør vurdering av alvorlighetsgraden i HR-systemet. Alvorlighetsgraden av hendelsen blir vurdert av den utsatte, og er en subjektiv vurdering av hvordan hendelsen opplevdes. Dette er viktig informasjon til nærmeste leder om behov den ansatte kan ha for oppfølging.

Av alle de innmeldte hendelsene ble 21 meldt til Arbeidstilsynet i 2021 (melde ulykke til Arbeidstilsynet). Av alle de innmeldte hendelsene i 2021 ble 26 hendelser politianmeldt.

Definisjoner

Arbeidstilsynet definerer vold og trusler som¹:

«Vold og trusler» er hendelser hvor arbeidstakere blir fysisk eller verbalt angrepet i situasjoner som har forbindelse med deres arbeid, og som innebærer en åpenlys eller antydnet trussel mot deres sikkerhet, helse eller velvære.

«Trusler» er verbale angrep eller handlinger som tar sikte på å skade eller skremme en person.

«Vold» er enhver handling som har til hensikt å føre til fysisk eller psykisk skade på person. Det inkluderer også hendelser der den som skader en annen person ikke er klar over eller vurderer konsekvensene av handlingen sin – for eksempel på grunn av rus, psykisk/somatisk sykdom,

¹ <https://www.arbeidstilsynet.no/tema/vold-og-trusler/>

mental og emosjonell tilstand eller liknende. «Til hensikt» i denne definisjonen er brukt for å skille handlingen fra rene uhell som også kan føre til liknende skader.

Det kan også defineres som vold når arbeidstakere opplever utagerende handlinger hvor det utøves stort skadeverk på inventar og utstyr.

Hendelser som skal meldes til Arbeidstilsynet, skal meldes etter definisjonen «Alvorlig skade» (det vil si enhver skade, fysisk eller psykisk, som medfører varig eller lengre tids arbeidsudyktighet.)

System for innrapportering

Rapporten er produsert i henhold til følgende krav og føringer:

- Arbeidsmiljøloven § 3-1 og 5.1 krever at virksomheten har et system for forebygging, oppfølging og registrering av vold og trusler
- Opplæringsloven § 9 A-3 krever at virksomheten har et systematisk arbeid for å fremme helse, miljø og trygghet til elevene
- Sentralt AMU i Oslo kommune krever at etaten har et system for oppfølging og rapportering av vold og trusler

Utdanningsetatens rapport om vold og trusler mot ansatte er basert på skolenes innrapportering i Oslo kommunes HR-system. Den som har blitt utsatt for vold eller trusler skal selv vurdere alvorlighetsgraden.

Innrapporterte tall for ansatte er delt i tre kategorier på bakgrunn av HR-systemets inndeling:

- Lite alvorlige hendelser
- Alvorlige hendelser
- Svært alvorlige hendelser

Det er den ansatte selv som vurderer alvorlighetsgraden, og er en subjektiv vurdering av hvordan hendelsen opplevdes.

Hendelser mot ansatte - statistikk

Denne oversikten gir ikke en analyse av de bakenforliggende årsaker. Innrapporterte hendelser er delt i fire deler:

- Hendelser mot ansatte i ordinære skoler
- Hendelser mot ansatte byomfattende spesialgrupper på grunnskolenivå og spesialgrupper i videregående skole (tilrettelagt opplæring)
- Hendelser mot ansatte i spesialskoler

Tabell: Ansatte i Osloskolen som ble utsatt for vold og trusler, fordelt per år og totalt antall hendelser

År	Antall ansatte	Antall hendelser
2017	1164	3170
2018	1383	4071
2019	1629	4840
2020	1177	3099
2021	1176	3576

Kommentar: Tabellen viser tilsvarende antall ansatte som meldte fra om vold eller trusler fra forrige år, men en økning i antall registrerte hendelser.

Tabell: Antall hendelser ansatt har vært utsatt for vold eller trusler i løpet av 2021

Antall hendelser	Antall ansatte
1 hendelse	673
2-5 hendelser	393
6-10 hendelser	83
11 eller flere hendelser	63

Kommentar: Totalt var det 17 353 ansatte i Utdanningsetaten i 2021, og av disse var det 1176 som rapporterte om vold eller trusler i løpet av 2021.

Tabell: Utvikling i antall registrerte hendelser mot ansatte over en femårs periode

	2017	2018	2019	2020	2021
Lite alvorlig	1515	2327	2340	1792	2029
Alvorlig	1220	1299	1908	1018	1185
Svært alvorlig	435	445	592	289	362

Kommentar: Det var en økning på 477 registrerte hendelser fra 2020 til 2021. Økningen var på alle alvorlighetsgradene.

Nøkkeltall om hendelser mot ansatte

- I ordinære skoler er det vanligvis 1-3 elever som står for de fleste hendelsene
- De fleste av elevene som er involvert er i alderen 6-12 år
- Av alle de innmeldte hendelsene ble 21 meldt til Arbeidstilsynet
- Av alle de innmeldte hendelsene ble 26 hendelser politianmeldt

Tabell: Hendelser mot ansatte i ordinær skole

Ordinære skoler	Lite alvorlig	Alvorlig	Svært alvorlig	Totalt - 2021	Totalt - 2020
Grunnskolegruppe 1	124	128	43	295	168
Grunnskolegruppe 2	135	174	69	378	392
Grunnskolegruppe 3	76	85	32	193	191
Grunnskolegruppe 4	89	58	14	161	213
Grunnskolegruppe 5	94	78	28	200	162
Grunnskolegruppe 6	176	153	57	386	459
Videregående skoler	9	11	2	22	57
Voksenopplæring	0	1	0	1	1

Kommentar: Tabellen viser fordeling hendelser på ordinære skoler i skolegruppene. Grunnskolegruppene er bestående av skoler i 2-3 bydeler på tvers av byen. Skolegruppene blir fulgt opp av hver sin skoledirektør.

Tabell: Hendelser mot ansatte i byomfattende spesialgrupper på grunnskolenivå og spesialgrupper i videregående skole (tilrettelagt opplæring)

	Lite alvorlig	Alvorlig	Svært alvorlig	Totalt - 2021	Totalt - 2020
Spesialgrupper i grunnskolen	196	236	86	518	428
Tilrettelagt VGS	21	3	0	24	62

Kommentar: Av de 3576 rapporterte hendelsene i 2021 ble 542 registrert i spesialgrupper/tilrettelagt opplæring. Spesialgrupper er byomfattende gruppe for elever med store behov for omfattende fysisk og spesialpedagogisk tilrettelegging.

Tabell: Hendelser mot ansatte i spesialskoler

	Lite alvorlig	Alvorlig	Svært alvorlig	Totalt - 2021	Totalt - 2020
Spesialskoler	1109	258	31	1398	961

Kommentar: Av de 3576 rapporterte hendelsene i 2021 ble 1398 registrert i spesialskolene. Spesialskolene arbeider tettere på elever som krever mer støtte og tilpasset opplæringstilbud.

Større satsninger i Utdanningsetaten i 2021

Elæringsprogram for ansatte og ledere innen vold og trusler

UDE har utviklet elæringsprogram som har blitt utgitt november 2021 til skolene og er tilgjengelig i Osloskolen kursportal. Målet er at kursene vil gi økt kunnskap og forståelse for hva som kan føre til at vold og trusselsituasjoner oppstår og ansattes og leders viktige rolle for å bidra i det forebyggende arbeidet i møte med elevene, gi kompetanse på hvordan håndtere situasjoner når de oppstår og oppfølging i etterkant. Kursene skal være et verktøy i tillegg til arbeid skolene gjør på dette området.

Kurset for ledere

- Kurset skal gi støtte i det systematiske HMS-arbeidet og gi opplæring og trening i kartlegging og risikovurdering av vold og trusler, i samarbeid med AMU/MBU. Kurset gir opplæring i kartlegging, risikovurdering, handlingsplaner og tiltak, relatert til *Forskrift om utførelse av arbeid - kapittel 23A, Arbeid som kan medføre fare for å bli utsatt for vold og trussel om vold.*

Kurset for ansatte

- Ansattkurset skal gi en felles forståelse for hva som kan ligge til grunn for at elever har en atferd som utfordrer i skolen, konkrete verktøy å bruke i møte med elever, kjennskap til aktuelt lovverk og hvilke muligheter og begrensninger det medfører for skolens handlingsrom. Søkelys på økt bevissthet på hva som er viktig å foreta seg når atferd utfordrer, og det oppstår vold eller trussel situasjoner. Underveis i opplæringen er det refleksjon/øvelser og drøftingsoppgaver for felles læring i et personale.
- Kurset for ansatte har fem leksjoner som tar for seg ulike aspekter av temaet, som f.eks. traumeforståelse, fyringsmodellen, skolens handlingsrom mht. lovverk og er. Formen er en veksling mellom spillscener fra et klasserom, faglig forankring og stoppunkter for refleksjon.
- Det er laget forslag til gjennomføring, der skolen kan ta deler av kurset stykkevis gjennom året for å gjennomgå, bearbeide på tvers av skolen og bearbeide innad i teamet/avdelingen

Supplerende øvelser og trening i håndtering av vold og trusler til e-læringskursene

Basert på tidligere kursportefølje er det videreutviklet kurs som skal være supplerende til e-læringen (FMT-kurs - Forebygging mestring og tryggingstiltak), som skolene kan bestille etter behov. I tillegg gis det grunnkurs for 2-6 ressurspersoner pr. skole som skal sikre at skolene har egen kapasitet til å gi opplæring til ansatte. Grunnkurset/ressurspersonene og FMT-kurs skal sikre at ansatte får øvelse og trening i å håndtere vold og trusselhendelser iht. *Forskrift om utførelse av arbeid - Kapittel 23A Arbeid som kan medføre fare for å bli utsatt for vold og trussel om vold*

Utdanningsetatens og skolens HMS-system for arbeid med forebygging, håndtering og oppfølging

Det arbeides bevisst med forebygging, håndtering og oppfølging av uønskede hendelser. Sammen med skolene har vi som både arbeidsgiver og skoleeier et felles ansvar overfor våre ansatte og elever. I tillegg til skolens eget arbeid har man også samarbeidspartnere i bydelene, kommunen og gjennom statlige aktører.

Utdanningsetaten har sentrale HMS-prosedyrer og skolene har lokale tilpassede HMS-rutiner blant annen innen:

- Opplæring og prosedyrer for kartlegging og risikovurdering av elever og konkrete situasjoner
- Kartlegging og risikovurdering av arbeidsmiljø
- Kompetansetiltak for å forebygge voldshendelser og for å håndtere hendelser som oppstår
- Kompetansetiltak for å styrke skole- og klasseledelse for å sikre et bedre læringsmiljø for alle elever
- Rutiner for hvordan ansatte og elever som har vært utsatt for hendelser skal ivaretas

Utdanningsetaten har veiledningsteam og gir rådgivning:

- Særlig veiledning til skoler med mange hendelser
- Bistand og rådgivning ved konkrete hendelser på skolene
- Støtte fra bedriftshelsetjenesten gjennom debriefing for enkelt ansatt eller systematisk i grupper og rådgivning innen risikovurdering
- UDEs ressursgruppe aktiveres når skolen selv ikke har myndighet eller kompetanse til å løse alvorlig utagering – og voldshendelser